

צפרדעים כמתנת-קבורה

לרגל עבודות-אדמה נתגלתה בספטמבר 1951 במודד הדרומי של תל אבו שושא (ע"י משרם העמק) מערת-קבירים. הממצא, היו בעיקר מן התקופה הירומית; המתנות, שנמצאו בארכטת הכוכים, היו בעיקר מן התקופה הירומית; כדמים, נרות, כלי זכוכית וכלי ברונזה. נמצא גם ארונות מתים מעופרת, מפודר לגמלן, הכלים היו מן הטיפוסים הייחודיים של המאה הששית לאחרי הספירה.

庫ר אחד הצטין בリבוי המתנות, וביניהן אחת יוצאת דופן: כד גול מלעשות של צפרדעים וקרפדות. בכך זה היו — בין השאר — כמה כדים גדולים עם עצמות של חיים וקרפדות. כולם אלה היו — בין השאר — כמה כדים גדולים דומים עם עצמות של חיים בית, כד קטן מרונזה וכן כלי זכוכית: קערות, צלחות, וכלי זכוכית שבור אחד, שנראה כהתפתחות מאוחרת של הכלים המלכונה, לנראה בטיעת, אצל איון¹ בשם "בקבוק הציפור", שעדין לא התברר מה היה השימוש בו. כלים אלו, המופיע בספרו של איון, המתגלה גם בחפירות ביתישאן. כלים אלה אינם דומים ביזה כליל הוכחה בדמות ציפור. כן נמצא שם קמע קטן מרונזה, בצדתו דגל של בעל חיים, הדומה במקצת לו של צפרדעת. (קמע דומה נמצא גם בנתניה, בכרם מהתקופה הירומית).

מה הייתה תכליתה של מתנה זו? כבר בזמנם הקדום ביותר ייחסו תכונות מגיות לצפרדעים וקרפדות, ועד היום נשמרות בהן אמונה תפלוות ואגדות עם. בכך הייתה כרוכה תמיד האמונה בכוחו המרפא של בעלי-חיים אלה. אפשר יש לחפש את הסיבות לכך בהשפה, שהצפרדעים נולדות מבזק, שבבשרם יש רעל וכן קולן דומה לקולו של בני אדם צרוד או צועק — אולי מרוב כאב.

אריסטופאנס רומז במחזהו "הצפרדעים", שהן היו קדושות לאפולון (שורה 231). אף אצל יובנאל ואחרים מדובר על לישופי אהבה ע"י צפרדעים. בברית החדשה ב"חיזון" (ט"ז, 13, 14), מופיעות הצפרדעים כהממחשה של רוחות ושדים. פריריו² מספר על תכונות רפואיות של הצפרדעת, שמאמיניות בהן באנגליה וולס, וקרפה³ מצין, שהקרפה מופיעה בפולקלור כסמל למין הנקבה. ידועה גם האגדה, שנכללה באוסף אגדות העם של האחים גרים, על בן המלך שנחפה לცפרדעת. רב יותר הוא מספר התכונות של הצפרדעת והקרפה, המתוארות על-ידי פליניוס⁴. ומספר נפלאות מופלג זה מעיד: בעלי-חיים אלה מועילים יותר מהחוקים לקיומו של המין האנושי — אם אמנים כי ישו פנים אלה אמרת הם. הוא אומר זאת בקשר

G. A. Eisen, *Glass II*, New York, 1927, p. 605, pl. 149 (1)

J. G. Frazer, *The Golden Bough*, Part VI: Scapegout London (2

1933, p. 50, 53.

A. H. Krappe, *The Science of Folklore*, London 1930 p. 258. (3)

C. Plinius, *Secundi Naturalis Historia ed. I*, Sillig Vol. V. (4

Liber XXXII, Hamburg 1751, p. 18 ff.

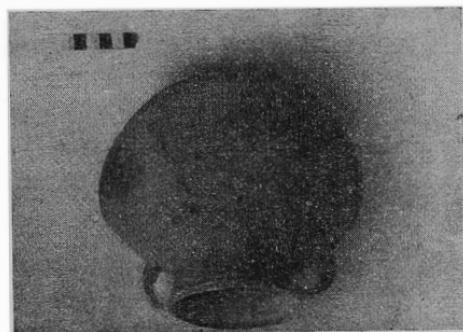
Europäische Gesellschaft, Vol. XIII, Stuttgart 1910, p. 114.

Pauky - Wissowa, Real-Encyclopädie der Classischen Altertumswissenschaften

p. 65, pl. 68.

E, W. Robins, *The Story of the Lamp*, London, 1939 (6).

ԵՐԵՎԱՆԻ ՏԵՍԱԿԱՆ

ואל כל' זגדו' לך ית' מילא צמאנ
תני' מ' גדרתו — עלייה גלעד
או' מ' קדשו' גדרה — גדר
על' קדשו' תלייה מ' נבלאות
גדלה' נ' מיגאל מ' ליגן נ'
מענין נ' מ' צבאות נ' ל' נ' נ'
ונען גדרה' מילא' ערכות ערכות
גדלה' נ' נ' גדרה' קדשו' גדרה'

ԱՆՇԼԱՎ — ԵԼԳԼԽՄ

Ճամփո՞ւ առ կը ու լազվ լուսաւ չեմ կօգնի՞ ու է՛ մաւ շատեւ չկ՞

ND OGZ TLEL' MAMALA TLALDEH M^E XGLLA AG-TEC TLIL M^E LLA
CAL HEGHLIS.